

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

DE || LIBERTATE || CHRISTIANA ||

Lensaeus, Johannes

Antverpiae, 1590

Capvt XIII. Non irritum atque inanem, sed vtilem planè eorum conatum compertum esse, qui terroribus, minis, pœnisve hæreticos ad fidem compellunt.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46059](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46059)

quia paratum ad obedientiam: & hoc ipsum de singulari dono eius qui conterit cedros libani, & superbiæ montes deiecit, vt humilitatis valles efficiat, in quas procliuiore lapsu possint gratiæ cælestis fluenta decurrere. Sed eum qui sibi cor molliuit atque aperuit, vt id fieret, pulsasse meminerimus; nec simpliciter pulsasse, verum etiam compulisse: non vt inuitus ille crederet, ac nolens obediret, sed vt per compulsionis violentiam superbi cordis fracta duricie, humilis agnosceret atque susceperet, quod superbus durusque persecutor, exterminare nitebatur. habes ergo vim quæ fidem exprimit: quam si diuinam, non humanam fuisse dixeris, nihil egeris. Eadem enim est, à quocumque profecta sit, natura violentiæ: nec tam interest à quo vel per quem adhibeatur, quàm quò quisque per eam compellatur. Quid ergo illud quod vulgatum dicitis: Ad fidem nemo nec debet, nec potest cogi? apud quos vulgatum, nisi apud vos est? Et si eo, vt dicitis, Augustinus vsus est, quod tamen non ostendis; cur contra Donatistas agēs, apud quos etiam hoc vulgabatur, Pauli Apostoli producit exemplum, quem Dominus non solum fide sanauerit, sed etiam vt sanaret percusserit? nec solum ad se receperit venientem, verum etiam compulerit vt veniret: non solum humilem amplexus sit, sed etiam, vt humilis fieret, magna vi ferocientem deriderit?

CAPVT XIII.

Non irritum atque inanem, sed vtilem planè eorum conatum, compertum esse, qui terroribus, minis, pœnisve hereticos ad fidem compellunt.

AD hæc (inquis) miseri, cæci que, quàm vani & irriteri sint illorum conatus, nō vident. Quantum enim siue præcipiant, siue insaniant, non tamen vltra agere possunt mortales, quàm vt eos ore manūve sequan-

sequantur. Corenim nequeunt impellere etiam si
 rumpatur.] Magna verò tu cæcitate in hæc verba præ-
 ceptis erumpis; tuæque ex hac miseria, cæteros quoque
 mortales perinde miseros æstimas. Falleris, nõ eadem
 omnium quæ tui cordis obstinatio est. quâquam nec
 de te compertum habeas. multos in hæresi detinet
 mollior quædam & laxior viuendi consuetudo: qui
 interdum, cum sic viuere cupiant, negent tamen velle
 se ita mori. Tenent alios rei familiaris vincula, alios
 propinquitatû necessitudines, alios possessiones, alios
 hæreticorum de Catholicis mædacia: quorum magna
 sequuntur gratulationes, quòd eorum per compulsi-
 onem, Deus vincula diruperit, atq. ad communionem
 Catholicam isto modo traduxerit. Reperiuntur & illi
 qui cum errorem amplexi fuissent, securiùs quàm æ-
 tentiùs; postea terroribus excitati, putent sibi, quòd
 simpliciùs tenuerant, discutiendum: ideoque moniti
 atque instructionibus aures præbent, ne fortè sine fru-
 ctu salutis æternæ, damna temporalia patiantur.
 Denique & illi qui errabãt antea pertinaciùs, tamen
 Catholicæ consuetudini redditi, primò inuiti sese
 commodent atque adiungant, sicque obediunt
 aliquanto tempore suis illudant pastoribus: tamen
 ipsa interdum mollescunt consuetudine, tandemque
 lubentes faciunt, quòd, metu compulsi, antea facere
 consuerunt. Neque hæc temporis huius dumtaxat ex-
 perientia comperta sunt: sed euenire ad eum modum
 suo quoque tempore expertus fuerat Augustinus, quòd
 cum Donatistæ aduersari sibi Principum leges qua-
 rerentur: respondit propter misericordiam Christi
 magis esse pro eis leges istiusmodi, quæ illis videban-
 tur aduersæ. Quoniam multi, inquit, per illas correcti
 sunt, & quotidie corriguntur, & se esse correctos, ac
 ab illa furiosa pernicie liberatos, gratias agunt: & qui
 oderant, diligunt, molestasque sibi fuisse saluberrimas
 leges, quarum in insania detestabantur, tantum re-

*Epistola 50.
 ad Bonifaciũ.*

cepta sanitate gratulantur. Et rursus, Vnde magna inquit, in eo fit misericordia, cum etiam per istas Imperatorum leges, ab illa secta prius eripiuntur inuiti, ut in Catholica postea bonis præceptis & moribus fiantur assueti. Nam multi eorum, quorum iam in unitate Christi pium fidei feruorem charitatem que miramur, cum magna lætitia Deo gratias agunt, quod illo errore corrueant, ubi mala ista, bona putauerunt. Quas gratias modò volentes non agerent, nisi prius etiam nolentes, ab illa nefaria societate discederent. Quid de illis dicamus, qui nobis quotidie cõfitentur, quod iam olim volebant esse Catholici, sed inter eos habitabant, inter quos id quod volebant esse, non poterant per infirmitatem timoris? ubi, si vnum verbum pro Catholica dicerent, & ipsi, & domus eorum funditus euerterentur. Quis est tam demens, qui neget illis debuisse per iussa Imperialia subueniri? ut de tãto eruerentur malo, dum illi quos timebant, timere coguntur, & eodem timore aut etiam ipsi corrigantur, aut certè cum se correctos esse confingunt, correctis parcunt, à quibus antea timebantur. Et iterum: Si ea quæ non contemptu, sed ignorantia religionis committuntur, mitius vindicanda; numquid ideo negligenda sunt? Melius est quidem (quis dubitauerit) ad Deum colendum doctrina homines duci, quàm pænæ timore vel dolore compelli: sed non quia isti meliores sunt, ideo illi negligendi sunt. Multis enim profuit (quod experimentis probauimus & probamus) prius timore vel dolore cogi, ut postea possint doceri, aut quod iam doctrina didicerant, opere sectari. Et infra: Cùm ipsæ leges, inquit, venissent in Aphricam, præcipuè illi qui quærebant occasionem, aut sæuitiam furentium metuebant, aut suos verecundabantur offendere, ad Ecclesiam continuò transferunt. Multi etiam qui sola illic à parentibus tradita consuetudine

660 DE CHRISTIANA LIBERTATE
tenebantur, qualem verò causam ipsa heresis haberet,
nunquam antea cogitauerant, nunquam querere &
considerare voluerant: mox vbi cœperunt advertere,
& nihil in ea dignum inueniri, propter quod tantu
damna pateretur, sine vlla difficultate Catholici facti
sunt. Docuit enim eos sollicitudo, quos negligenter
securitas fecerat. Istorum autem omnium præceden-
tium auctoritatem & persuasionem secuti sunt multi,
qui minùs idonei erant per seiplos intelligere, quid
distaret inter Donatistarum errorem, & Catholicam
veritatem. Ita, cùm magna agmina populorum vera
mater in sinum gaudens reciperet, remanserunt turbe
duræ: ex quibus plurimi simulando cõmunicauerunt,
alij paucitate latuerunt. Sed illi qui simulabãt, paula-
tim assuescendo, & prædicationem veritatis audiendo,
ex magna parte correcti sunt. Scit enim Dei miseri-
cordia, harum legum terror, & quædam medicinalis
molestia quàm multorum sit prauis vel frigidis ani-
mis necessaria, & illi duritiæ, quæ verbis emendari
non potest. Hæc diuus Augustinus.

CAPVT XV.

*Cum duplicem faciant religionis libertatem, conscientia
videlicet, atque exercitiij: neutram in Rempublicam
introducendam esse, aut Ecclesia Dei villo modo
conuenire, ac primùm de libertate cõscientia.*

DEMONSTRATIS hæctenus, conuulsisque pri-
mariis libertatis perniciosæ fundamentis, osten-
damus nunc, eiusmodi libertatem nullo pacto intro-
ducendam esse in Rempublicam, neque eam cum Ec-
clesia Dei materna sollicitudine, vnitatem, pulchritudine,
ordine, disciplina bene consistere: vt posteaquam
intellectum est, illos in libertate sua petenda, male esse
fundatos; intelligatur etiam, Catholicos in eadem ne-
ganda